

Expunere de motive

Dacă un străin te-ar lovi pe stradă, ar fi pedepsit de autorități. Pentru opinia publică, cea împătimită după știrile de la ora 5:00, tu ai căpăta statutul "privilegiat" de victimă. Dacă ești însă lovită de soțul, de concubinul sau de prietenul tău, între cei patru pereți ai casei, nimeni nu intervine pentru tine. Și nimeni nu te compătimește. Legea tolerează de 7 ani violența în familie, iar autoritățile devin astfel complice cu bătaușul. Au trecut așadar 7 ani de când Legea 217/2003 privind prevenirea și combaterea violenței domestice și-a dovedit ineficiența, ba mai mult, a dovedit că, în continuare, agresorul este apărat de lege. Pe foaia de hârtie, violența în familie, sub toate formele sale, este considerată o infracțiune. În realitate însă, este doar un (alt) mod de viață, tolerat de societate, perpetuat și încurajat de lacunele din legislație și de lipsa de reacție autorităților.

Se impune după 7 ani ca această lege să fie modificată și aliniată legilor similare din țările Uniunii Europene. Suntem singura țară din UE care nu a pedepsit până acum nici un caz de violență domestică. Mai mult, în continuare, victimele sunt obligate de lege să trăiască coșmarul alături de agresor. Chiar și Parlamentul Republicii Moldova a reușit în timp record să aprobe o lege de prevenire și combatere a violenței domestice în care agresorul este cu adevărat pedepsit. Și legea a fost deja aplicată. În România, însă, victimele agresiunilor violenței domestice sunt în continuare la cheremul agresorilor lor.

Violența în familie e sancționată ca atare prin Codul Penal doar dacă victima e căsătorită legal cu făptuitorul. În celelalte situații (concubinaj, divorț, etc...), justiția are o altă unitate de măsură, iar art. 4 din legea 217/2003 devine inaplicabil și inutil. Teoretic, în sprijinul victimelor vin măsurile de siguranță prevăzute de Codul Penal. Conform art. 113 și 114, instanța poate dispune obligarea la tratament medical (dacă făptuitorul, din cauza unei boli ori a intoxicației cronice prin alcool, stupefiante sau alte asemenea substanțe, prezintă pericol pentru societate) sau internarea medicală (când făptuitorul este bolnav mintal ori toxicoman și se află într-o stare care prezintă pericol pentru societate). Codul de Procedură Penală, la art. 162, prevede însă că numai procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală poate sesiza instanța...

Legea 217/2003 este din "paralălă" cu cele două Coduri, prin "Măsurile de protejare a victimelor violenței în familie", prevăzute la art. 26, alin. (1), care susțin că instanța poate dispune "una dintre măsurile prevăzute la art. 113 și 114 din Codul Penal, precum și măsura interzicerii de a reveni în locuința familiei" (...) "la cererea victimei sau din oficiu".

Tot Legea 217/2003 vorbește despre "măsura interzicerii de a reveni în locuința familiei" ce ar putea fi dispusă de instanță "în cursul urmăririi penale

sau al judecării (...), la cererea victimei sau din oficiu”. Numai că în România nu există (și nici nu va exista, în viitorul apropiat), precum în legislația europeană, un ordin de restricție care să protejeze în mod real victimele violenței în familie. Pe foaia de hârtie, am făcut tot ce ne-a cerut Uniunea Europeană, în planul de pre-aderare. Numai că, din prostie sau din superficialitate, am creat legi fără efect.

Avem un simulacru de ordin de restricție, la art.118, ind. (1) din Codul Penal, care prevede că, atunci “când persoana condamnată la pedeapsa închisorii de cel puțin un an pentru loviri sau orice alte acte de violență cauzatoare de suferințe fizice și psihice, săvârșite asupra membrilor familiei, dacă instanța constată că prezența acesteia în locuința familiei constituie un pericol grav pentru ceilalți membri ai familiei, poate lua față de această persoană măsura interzicerii de a reveni în locuința familiei, la cererea părții vătămate. Această măsură poate fi luată pe o durată de până la 2 ani”.

Din câte știm, nici o instanță din România n-a luat vreodată o astfel de decizie. Articolul este inaplicabil, atâta vreme cât Codului de Procedură Penală (Capitolul II, secțiunea I - “Luarea măsurilor de ocrotire și de siguranță”) nu i-au fost aduse modificări complementare. În plus, circumstanțele în care ar putea fi aplicată prevederea legală sunt imposibile: agresorul ar trebui să aibă o condamnare la pedeapsa închisorii de cel puțin un an. În practică însă, cei care comit agresiuni din domeniul violenței în familie scapă doar cu amendă penală (minimum sau avertisment, dictează onorata instanță, cu indulgență) sau cu închisoare cu suspendare...

În plus, măsura ar putea fi pusă în aplicare, protejând victima, doar la finalul unui proces ce poate dura ani întregi. În tot acest timp, partea vătămată (victima) și inculpatul (agresorul) sunt obligați de o legislație tâmpită să coabiteze sub același acoperiș.

În cazul infracțiunilor de lovire și de vătămare corporală (art. 180 și 181 din Codul Penal) acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a victimei, dar și din oficiu. Numai că “împăcarea părților înlătură răspunderea penală”. Vă imaginați la ce presiuni și amenințări e supusă victima care coabitează cu făptuitorul? Cât de disperată și cât de puternică ar trebui să fie ea, ca să nu declare “m-am împăcat cu sus-numitul”?

Noul Cod Penal, care va intra în vigoare, teoretic, de la 24 iulie 2010, iar practic “nu mai devreme de 2012”, susțin surse judiciare, nu acoperă lacunele din actuala legislație. Prin art. 177. alin. (1), lit. c) stipulează că “prin membru de familie se înțelege” și “persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc”, acceptând astfel că familii pot fi considerate și cuplurile care trăiesc în concubinaj.

La Capitolul III - "Infrațiuni săvârșite asupra unui membru de familie", art. 199 - "Violența în familie", noul Cod Penal prevede că "(1) dacă faptele prevăzute în art. 188 (n.r. - omorul, închisoare de la 10 la 20 de ani), art. 189 (n.r. - omorul calificat, de la 15 la 25 de ani) și art. 193-195 (lovirea sau alte violențe, de la 3 luni la 5 ani sau amendă, vătămarea corporală, de la 2 la 10 ani, lovituri cauzatoare de moarte, de la 6 la 12 ani) sunt săvârșite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime. (2) în cazul infracțiunilor prevăzute în art. 193 (n.r. - lovirea sau alte violențe, de la 3 luni la 5 ani sau amendă) și art. 196 (n.r. - vătămarea corporală din culpă, de la 3 luni la 3 ani sau amendă) săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu". Însă și din iulie 2010, "împăcarea înlătură răspunderea penală".

Se va întoarce victima în aceeași casă cu făptuitorul, după ce i-a făcut plângere penală? Art. 66. alin. (1) prevede că "pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi constă în interzicerea exercitării, pe o perioadă de la unu la 5 ani, a unuia sau mai multora dintre următoarele drepturi: (...) dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea (lit. n); dreptul de a se apropia de locuință, locul de muncă, școală sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanța de judecată (lit. o)".

Alin. (5) prevede că atunci "când dispune interzicerea unuia dintre drepturile prevăzute în alin.(1) lit. n) și lit.o), instanța individualizează în concret conținutul acestei pedepse, ținând seama de împrejurările cauzei". Va fi deci protejată victima?

Art. 67, alin. (1) spulberă orice speranță: "Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda și instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară". Cu alte cuvinte, ordinul de restricție nu poate fi instituit fără să existe în prealabil o condamnare, fapt confirmat și de art. 68.

Așa stând lucrurile, cum ar mai putea să iasă victima din acest cerc legislativ vicios? În cazul în care ea introduce acțiune de divorț, poate cere instanței și evacuarea pârâtului din locuința proprietate comună, prelevându-se de art. 613 ind. (2) din Codul de Procedură Civilă, care prevede că "instanța poate lua, pe tot timpul procesului, prin ordonanță președințială, măsuri vremelnice cu privire la (...) folosirea locuinței".

La art. 581, același Cod arată că "instanța va putea să ordone măsuri vremelnice în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin

întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări. Cererea de ordonanță președințială se va introduce la instanța competentă să se pronunțe asupra fondului dreptului”.

Chiar dacă este o măsură provizorie - dar care rămâne definitivă până la încheierea procesului de divorț/partaj - cât curaj i-ar trebui, de data asta nu victimei, ci unei instanțe civile, pentru a da câștig de cauză reclamantei, dacă pârâtul este (co)proprietarul de drept al locuinței? În ce direcție ar trebui să încline balanța pe talerele căreia s-ar pune dreptul la proprietate și dreptul la viață?

Legea 217/2003 dedică un întreg capitol asistenților familiari. “Sunt asistenți sociali autorizați de agenție pentru asigurarea asistenței specifice relațiilor familiale” (art. 12). Ce atribuții au asistenții familiari? Conform Legii 217/2003 “identifică și țin evidența familiilor în care apar conflicte ce pot cauza violențe, urmăresc desfășurarea activității de prevenire a violenței în familie, identifică soluții neviolente prin legătura cu persoanele în cauză, solicită sprijinul unor persoane fizice sau juridice pentru rezolvarea situațiilor care generează violență în familie, monitorizează respectarea drepturilor persoanelor nevoite să recurgă la serviciile adăposturilor” (art. 13). Inventarea “asistentului familial”

Legea 217/2003 dedică un întreg capitol asistenților familiari. “Sunt asistenți sociali autorizați de agenție pentru asigurarea asistenței specifice relațiilor familiale” (art. 12). Ce atribuții au asistenții familiari? Conform Legii 217/2003 “identifică și țin evidența familiilor în care apar conflicte ce pot cauza violențe, urmăresc desfășurarea activității de prevenire a violenței în familie, identifică soluții neviolente prin legătura cu persoanele în cauză, solicită sprijinul unor persoane fizice sau juridice pentru rezolvarea situațiilor care generează violență în familie, monitorizează respectarea drepturilor persoanelor nevoite să recurgă la serviciile adăposturilor” (art. 13).

Unde putem întâlni asistenții familiari? Doar în “insectarul” ANPF... “Potrivit dispozițiilor art. 12, alin. (1) din Legea 217/2003, asistenții familiari sunt asistenți sociali”. Este un asistent social care trebuie autorizat de ANPF, zice legea. Conform HG 539/2005 privind Nomenclatorul instituțiilor de asistență socială, din structura personalului de specialitate a unităților de prevenire și combatere a violenței în familie trebuie să facă parte, în mod special, asistentul social, în timp ce asistentul familial nu este menționat.

Până în prezent, nu a fost elaborat standardul ocupațional pentru profesia de asistent familial, care să facă parte din grupa 2446 - Specialiști în activitate

socială. Având în vedere că în cadrul facultăților de asistență socială există și module de asistență socială a familiei, această prevedere legală este caducă și va fi avută în vedere la modificarea cadrului legislativ în domeniu. Pe românește, “asistentul familial” este doar o găselniță introdusă în lege ca să dea bine, la un moment dat, dar care va fi scoasă, pentru că în practică nu s-a întâmplat nimic.

Toate statele europene au inițiat o serie de reforme legislative cu scopul de a combate violența în familie. Două dintre ele - Spania și Suedia - incriminează aceste agresiuni prin infracțiuni specifice. În alte state - Anglia, Germania, Austria, Belgia, Bulgaria și Turcia - legătura dintre agresor și victimă constituie circumstanță agravantă. În Franța această legătură poate constitui fie circumstanță agravantă, fie element constitutiv al infracțiunii. În toate țările mai sus menționate, instanța poate pronunța în regim de urgență măsuri de protecție a victimelor de către agresori.

Acestea pot varia de la acordarea folosinței exclusive a domiciliului comun, până la interzicerea agresorului de a reveni în locuința familiei sau de a se apropia de victimă și de locurile pe care aceasta le frecventează. Austria și Germania au reglementat cea mai eficientă măsură de protecție a victimelor violenței domestice: poliției i s-a dat dreptul de a pătrunde în domiciliul familial și de a-l evacua pe agresor, în cazurile grave de violență. De asemenea, poliția îi poate interzice acestuia să revină în locuința comună sau să se apropie de locuința sau de locul de muncă al victimei.

Aceste măsuri permit poliției să intervină foarte rapid și eficient pentru scoaterea victimei de sub influența făptuitorului. O astfel de intervenție poate avea loc independent de sesizarea instanței de către victimă. Totuși, dacă acest lucru se produce, interdicția poliției va fi prelungită. În Bulgaria, Legea privind violența în familie adoptată în 2005 le permite victimelor să obțină un ordin de restricție, asigurându-le o protecție imediată, fără a condiționa acest lucru de introducerea prealabilă a unei plângeri penale sau a unei cereri de divorț.

Ordinul de protecție poate fi emis fie la cererea victimei, fie la cererea unei rude sau a Agenției de Asistență Socială. Poate fi emis pentru o perioadă de maximum un an și are caracter administrativ, neafectând relațiile dintre părți. Poliția este însărcinată cu supravegherea executării ordinului, iar în cazul în care el e încălcat, îl poate reține pe agresor. (Informații preluate dintr-un studiu comparativ al Coaliției Naționale a ONG-urilor implicate în Programe privind Violența Împotriva Femeilor.

Legislația românească lasă în voia sortii victimele violenței în familie, dar creează, migălos și elaborat, instrumentele pentru “prevenirea și combaterea fenomenului”. Instituții, comitete, agenții, bisturie cu care pot

fi operate fondurile europene. Și bugetul public, din care se alocă bani fără ca nimeni să verifice apoi eficiența investițiilor.

Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie a fost ticluită la solicitarea Uniunii Europene, ca o condiție pentru aderarea României. **Nu are, așa cum am văzut, nici o aplicabilitate în practică.** Singurul efect al actului legislativ a fost nașterea unei agenții naționale. Art.8 a botezat-o Agenția Națională pentru Protecția Familiei (ANPF) și a subordonat-o Ministerului Sănătății și Familiei, dându-i atribuții vagi: “promovarea valorilor familiale, a înțelegerii și înțelesului în familie, prevenirea și combaterea violenței în relațiile dintre membri”, “sprijinirea membrilor de familie aflați în dificultate ca urmare a actelor de violență în familie”,... și sarcini pompoase de genul “elaborarea, fundamentarea și aplicarea strategiei și a programelor în domeniul îngrijirii și protecției victimelor violenței în familie”; “înființarea de adăposturi și de linii telefonice de urgență pentru victimele violenței în familie”...

Conform art.1, alin (2) din Hotărârea 1624/2003, “în subordinea agenției funcționează Centrul-Pilot de Asistență și Protecție a Victimelor Violenței și Centrul de Informare și Consultanță pentru Familie”, iar “pe lângă președintele Agenției funcționează un Consiliu Consultativ”(art.11 din Legea 217/2003) format din 7 membri, reprezentanți ai Ministerului Muncii, Ministerului Sănătății, Ministerului Educației, Ministerului Internelor, Ministerului Justiției, ANPDC și ANPH.

Agencia decontează, conform art. 10 din Hotărârea 1624/2003, “cheltuielile legate de consilierea juridică și psihosocială și de eliberare a certificatelor medico-legale pentru victimele violenței în familie”. În buget nu are prevăzute însă astfel de cheltuieli... Pe anul trecut, din cele 30 de miliarde de lei vechi alocate, ANPF a cheltuit 570 de milioane pe prime de vacanță, 800 de milioane - fondul de premii și 90 de milioane - diurnele de deplasare. De unde bani și pentru certificatele amărâtelor bătute? Conform Hotărârii 11/16 ianuarie 2009, ANPF are prevăzute în schemă 42 de posturi, din care 3 la Centrul de Informare, iar 7 la Centrul - Pilot.

Nu era însă de ajuns o agenție națională, trebuia ca ea să aibă în teritoriu și ramificații stufoase, ca “să ne facem că facem ceva. Prin urmare, art.4 din Ordonanța 95/2003, care modifică și completează Legea 217/2003, stipulează că “în coordonarea metodologică a agenției, în cadrul direcțiilor pentru dialog, familie și solidaritate socială județene, respectiv a municipiului București, prin ordin al ministrului muncii, solidarității sociale și familiei, se constituie un compartiment cu atribuții în combaterea violenței în familie”.

Doi ani mai târziu, prin Hotărârea 686/2005, guvernul aprobă “Strategia națională în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie”, care-și

propunea, printre altele, “crearea și dezvoltarea, la nivelul instituțiilor centrale și locale, a unor compartimente specializate în prevenirea și combaterea violenței în familie”, dar și “realizarea de noi activități destinate educării în școală a copiilor în spiritul respectării valorilor familie și combaterii violenței în familie.” “Să ne facem că facem ceva”...

“Compartimentele” apar din nou pe hârtie în “Ghidul de intervenție în cazurile de violență în familie” editat în 2007 de ANPF, cu precizarea că ele fuseseră înființate din 2004 (?!), având obligația de “a sprijini victimele și de a le asigura protecție, de a monitoriza activitatea centrelor și de a întocmi rapoarte trimestriale către ANPF, de a instrui și coordona activitatea profesională a asistenților familiari, de a organiza cursuri de cunoaștere a formelor violenței în familie.” Abia în acest an, în perioada mai-iulie, ANPF a verificat existența aceste “compartimente”. Rezultatul chestionarului: în doar 20 de DGASPC-uri din toată țara există servicii, birouri și compartimente care se ocupă de violența în familie...

De violențele victimei în familie se ocupă toată lumea și nimeni... În iulie 2004, prin ordinul 384/306/993, art. 3, lit. f), s-a stabilit “încheierea unor protocoale de conlucrare în prevenirea și monitorizarea cazurilor de violență în familie între poliție, jandarmerie, direcțiile de sănătate publică județene, compartimente cu atribuții în combaterea violenței în familie din cadrul direcțiilor pentru dialog, familie și solidaritate județene”. În plus, “Ghidul de intervenție” al ANPF susține că Serviciul Public de Asistență Socială (DGASPC-ul) are și el sarcini precise în combaterea violenței în familie și în sprijinirea victimelor și că fiecare femeie bătută e ajutată de un “manager de caz”, un profesionist specializat în servicii sociale. De cele mai multe ori, “managerul de caz” este la fel de real ca și “Superman”. “Să ne facem că facem ceva”...

Lista inițiatorilor Proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii 217/ 2003 privind prevenirea și combaterea violenței în familie.

RIĂDULESCU CRISTIAN	PD-L	
CHIRCEI DOINYITA-MARIANA	PS-L	
SALUCA TURCAN	ML	
SURPĂȚEANU MIHAIL	PD-L	
VILCU SAMUEL	PD-L	
ZAMFIRESCU TORIN	PS-L	
AMET ALEDIN	Minorități	
POPOV AUSTAN	Minorități	
MIRCOVICI NICULAE	Minorități	
-		
DEP IUSTON CRONCA ARGHIR	PD-L	
CRISTIAN HORIA	PNL	
-		
LIANA DUMITRESCU	MINORITATI	
CONGHER GHERVITZEN	MINORITATI	
MERKA ADRIAN	Minoritati	
ZOICHAȘ GEORGHE	IND.	
BUCURBA STEFAN	GMH	
MUNTEANU IOAN	IND.	
ZISOTOL DOBROS	DIIN	
BUTA SORIN	PD-L	
FABURAU MIHAIL	dep PD-L	
IBRAHIM MUSTEIN	dep	
IACOB-STRUGARU-STELICA	dep	
ARENTE CARMEN	PS-L	
-		
PETRU CELIAN	PD-L	

CRISTINA SOBRE - deputat PNL

GIURGU MIRCEA - deputat PDZ

BURLACU CRISTIAN-ION - deputat PD-L

IONESCU GEORGE

PD-L

SAVA ANDREI VALENTIN deputat PDL

ARIPILIU STEFAN deputat PD-L

STOICA MIHAELA

deputat PD-L

CHIRILA CONSTANTIN dep PD-L

BODE LUCIAN

dep. PDL

POSTOLOCHI FLORENTIN - PDL

ANDRONACHE GABRIEL - Dep PD-L

TOLONTIOMU GEORGE dep. PDL

OLAR CORNELIU

LESE IORU

- Dep PD-L

POTOR CACIM - dep PDL

ARI ELEANU Sanda-Abana - dep. PD-L

Gospodaru Gabriel PDL

STEFAN IOSIF DRĂGULESCU PD-L

Hogea George PD-L

CRĂITORU CĂTĂLIN PD-L

Pădăraș Ionel Ionel dep. PD-L

HOLBIS IOAN

OPREĂ NUMITRU

PD-L

PD-L

BOAGIU ANCA

PD-L

IGAS TRISTAN

PDL

RĂDULESCU SERBAN

PDL

PĂNURU IVAN

PDL

SECĂȘAN IONEL PDL